

סיום התורה - תכליתה של התורה

שיחה מעובדת לפרשת השבוע

על-פי 'ליקוטי שיחות' חלק ל"ד

הקב"ה, השפחות אלו ערב רב, והשושבין זה משה, ארוסתו של הקב"ה אלו ישראל".

מתוך כך יוצא, שכשם שקריעת הכתובה היא לטובת הארוסה - כדי לנתק את הקשר והזיקה שלה למלך, ועל-ידי-זה קלקולה לא ייחשב כמעשה כה חמור, כך גם שבירת הלוחות נעשתה לטובת עם-ישראל. בעקבות שבירת הלוחות - 'קריעת הכתובה' - נותק קשר האירוסין של ישראל והקב"ה (הנפעל באמצעות הלוחות), ואז בגידתם בקב"ה לא נחשבה למעשה כה חמור, וכך למעשה ניצלו מעונש כליה ואבדון.

אם-כן, התייחסות זו לשבירת הלוחות מביעה דברי שבח גדולים למשה רבנו; על אף החביבות המיוחדת של משה לתורה שקיבל במו-ידיו⁷ (עד שהיא נקראת על-שמו - "תורת משה"), ולמרות קדושתם של הלוחות שהיו "מעשה אלקים"⁸ - 'וויתר' עליהם משה ושרם ללא כל היסוס; זאת, כדי למנוע נזק ועונש לאנשים שחטאו בעגל.

כלומר, לא רק שמושה הפקיר את כל מציאותו על-מנת להגן על ישראל באומרו "ואם אין - מחני נא מספרך" (מכל התורה כולה⁹), אלא הוא אף שבר ואיבד את הלוחות יקרי-הערך שקיבל מאת הקב"ה¹⁰, וכל זאת כדי להגן ולהציל את היהודים הפשוטים שחטאו בעגל.

לאור האמור עולה, ששבירת הלוחות מבטאת את אהבתו הגדולה של משה לצאן מרעיתו, שהיה מוכן 'לוותר' על 'כבוד התורה' בשביל הצלת ישראל. אם-כן, גם במילים "לעיני כל ישראל" מובעים דברי שבח וכבוד למשה רבנו.

לפי זה, ניתן לומר, שהסיבה לכך שהתורה רמזה לעניין שבירת הלוחות במילים "לעיני כל ישראל" ולא כתבה זאת מפורשות, היא כדי להדגיש את גודל מסירות-נפשו של משה עבור עם-ישראל, שחשיבותם של ישראל גברה על התורה - אף במחיר של היפך כבוד התורה לעין-כול. בנוסף על-כך: דבר זה נועד לנטוע בלב כל יהודי אהבת ישראל אמיתית ומושלמת בין איש לרעהו, כזו שתביא לגאולת ישראל במהרה.

שמחת-תורה קוראים אנו את פרשת ברכה החותמת את התורה כולה. בסיום הפרשה, מספרת התורה בשבחו של משה רבנו, וכך נאמר¹: "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". מסביר רש"י, שבמילים "היד החזקה" הכוונה לקבלת הלוחות בידי משה, ובמילים "המורא הגדול" הכוונה לניסים וגבורות שהתרחשו במדבר הגדול; ואילו המילים האחרונות "לעיני כל ישראל", מפרש רש"י, מתייחסים לשבירת הלוחות לעיני כל ישראל².

פירושו של רש"י מעורר פליאה: המשמעות הפשוטה של הפסוק היא, שה'יד החזקה' וה'מורא הגדול' התרחשו "לעיני כל ישראל"³; אם-כן, מדוע מתעלם רש"י מהסבר זה, ומוצא לנכון להסביר שלא בדרך הפשט, ש"לעיני כל ישראל" הכוונה היא לשבירת הלוחות שהיו לעין-כול?!

זאת ועוד: הפסוקים הללו מדברים בשבחו של משה רבנו, ואילו לפי פירוש רש"י ש"לעיני כל ישראל" הכוונה לשבירת הלוחות - אין בזה לכאורה כל שבח למשה⁴! במיוחד שפרט זה נאמר כשבחו האחרון של משה, ואם-כן בוודאי שזהו שבח גדול ביותר ביחס לשבחים הקודמים?!

ובכלל הדבר תמוה: הלא ידוע הכלל ש"מסיימים בטוב"⁵, וכיצד ייתכן שהתורה נחתמת בעניין שבירת הלוחות - דבר שלילי ביותר?

בהכרח לומר, שבשבירת הלוחות לעיני כל ישראל טמונים דברי שבח נעלים למשה רבנו, כיאה לסיימה וחותמה של התורה.

להבנת הדברים, יש להקדים את דברי רש"י אודות שבירת הלוחות⁶: "משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו עם השפחות; מתוך קלקול השפחות יצא עליה שם רע; עמד שושבינה וקרע כתובתה. אמר [השושבין]: אם יאמר המלך להורגה אומר לו: עדיין אינה אשתך .. המלך זה

¹ פרק ל"ד פסוק י"ב.

² שנאמר "ואשרם לעיניכם" (פרשת עקב פרק ט' פסוק ט"ז).

³ כך גם פירושו כמה ממפרשי התורה (רמב"ן, בחיי, ועוד).

⁴ ואף שהקב"ה הסכים לדעתו (כדברי רש"י על הפסוק), הרי סוף-סוף עצם שבירת הלוחות זהו עניין שלילי והיפך השבח. ועוד זאת: בכתוב נזכר רק ששבירת הלוחות היתה לעיני כל ישראל, אך אין מוזכר אודות הסכמת הקב"ה.

⁵ ראה מסכת ברכות דף ל"א עמוד א', וכן ברש"י סוף ספר איכה, ועוד.

⁶ ספר שמות פרק ל"ד פסוק א' (ממדרש תנחומא לפרשת כיתישא פרק ל').

⁷ כמאמר חז"ל "משה קיבל תורה מסיני" (תחילת מסכת אבות).

⁸ ספר שמות פרק ל"ב פסוק ט"ז.

⁹ לשון רש"י בפרשת כיתישא פרק ל"ב פסוק ל"ב.

¹⁰ כפירוש רש"י על המילים "ולכל היד החזקה" - "שקיבל את התורה בלוחות בידיו".